

INVESTITSIYALARNI JALB QILISH VA BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBASI

Ibragimov Aziz To'rayevich

Osiyo xalqaro universiteti

Shodiyeva. A. D.

BuxMTI 2-boshqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish hamda ularni boshqarishning amaldagi holati to'g'risida malumotlar berilgan hamda Milliy iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha tegishli xulosa va takliflar mavjud.*

Kalit so'zlar: *milliy iqtisodiyot, investitsiya, soliqlar.*

Investitsiya dasturlarini amalga oshirish bilan bir qatorda mamlakat fond bozorining investitsion funksiyasini faollashtiruvchi omillar quyidagicha:

Erkin muomala uchun resurslarning cheklanganligi. Aksiyalarni ochiq bozorda taklif etishga aksiyadorlik jamiyatlarining davlat tegishli (bevosita yoki bilvosita) bo'lgan aksiyalar paketi ulushining darajasi hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadi. bir nechta xususiylashtirish dasturlarining qabul qilinganiga qaramay, AJda davlatning umumiy ulushi sekin pasaymoqda (oxirgi uch yil ichida 81,6% dan 79,2% gacha). Bu ma'noda yuqori daromadli, tizim tashkil qiluvchi korxonalarining o'zni alohida bo'lib, ularning ko'pchiligi jiddiy qayta ta'mirlash va modernizatsiyalashga, demak, katta miqdorda moliyaviy vositalarni jalb etishga muhtojlik sezadi. Aksiyalar chiqarish va joylashtirish ular uchun fond bozorida bunday uzoq muddatli resurslarni jalb qilishning samarali bozor vositasiga aylanishi mumkin. Biroq bu korxonalar fond bozorining faoliyatida ishtirok etmaydi, va hollari, hatto qisman xususiylashtirish hisobiga ham uni kapitallashtirish salohiyati juda katta: bunday korxonalar daromadlilik yuqori (demak, kurs qiymatining o'sishi va dividend to'lovlari salohiyati yuqori) ekanligini hisobga olib, ular darhol mamlakat fond bozorining «havorang fishka»lariga aylangan bo'lardi. Bunga ichki va tashqi bozorda ushbu korxona uchun IPO o'tkazish, shuningdek, bu qimmatli qog'ozlarni fond bozori lizingiga kiritish va doimiy kotirovkani amalga oshirish vositasida qimmatli qog'ozlar samarali muomala tizimini yaratish yo'li bilan erishish mumkin. Masalan, Rossiyada islohotlar o'tkazish va faqat bitta korxona - RAO «YEES Rossii» qisman xususiylashtirish natijasida chek auksionlarida kompaniya aksiyalarining 20%i sotildi va bu unga modernizatsiyalanish uchun fond bozorida resurslar «olishga» imkon berdi.

Bu yerda ixtisoslashgan asosda mahalliy korxonalarni IPO ga «yetkazadigan» mahalliy promouterlar institutini yaratish maqsadga muvofiq, bunda ushbu ishning bahosi xuddi shunday xalqaro strukturalarning «bahosi»dan ancha past bo'ladi.

Korporativ boshqaruvning rivojlanish bosqichlari. Xalqaro tajribalarning ko'rsatishicha, korxonalarda moliyalashtirish manbalari va korporativ boshqaruv modeli ma'lum bir shakllanish bosqichlarini bosib o'tadi.

Dastlabki bosqich mulkning tor doiradagi shaxslar qo'lida to'planishi bilan bog'liq. Bu bosqichda korxonaning rivojlanishi asosan o'z mablag'lari (taqsimlanmagan foyda va amortizatsiya) hisobiga yoki bank kreditlari vositasida ro'y beradi. Keyin moliyaviy resurslarga ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondirish maqsadida korxonaning qarz hisobiga moliyalashtirish (obligatsiyalar chiqarish) uchun fond bozoriga chiqishi mumkin.

AJ yanada rivojlanishi bilan uning asosiy kapitalga investitsiyalar jalb qilish maqsadida ommaviy bozorga chiqishi bilan bir paytda o'rta va mayda investorlar, jumladan, portfelli investorlarning paydo bo'lishi kuzatiladi. Natijada ushbu jarayon AJda investitsiyalar va kapitallashuvning o'sishiga xizmat qiladigan mulk egalari optimal strukturasi paydo bo'lishiga olib keladi.

Fond bozori operatsion mexanizmining ayrim elementlari mukammal emasligi Fond bozori resurslar jalb etish dinamikasini ko'p jihatdan uning operatsion mexanizmi, xususan: (1) qimmatli qog'ozlarga egalik huquqini hisobga olish tizimi; (2) investitsiyalarni sug'urtalash tizimi va (3) investitsion institutlar professional faoliyatida o'rindoshlikni cheklash belgilab beradi.

1. Amaldagi qonunchilikda qator xalqaro hisob tizimining tamoyillari yo'q (bitimlarning qonuniyligi, samaradorligi va mahsuldorligi, qimmatli qog'ozlar bozori faoliyati va uni tartibga solishning ko'p yillik tajribasiga asoslangan tizimli riskning qisqarishi; xalqaro standartlarga muvofiq qayd qilingan qimmatli qog'ozlar chiqaruv hisobotlari tartibining mukammal emasligi; depozitariylarning o'zaro, jumladan, elektron hujjat aylanmasi vositasida o'zaro aloqalari reglamenti). Bu nafaqat xorijiy va mahalliy aksiyadorlar, balki nazorat organlari uchun ham muammolar yaratadi.

Hozirgi paytgacha depozitariylar xorijiy depozitariylar bilan o'zaro aloqada xorijiy investorlarning qimmatli qog'ozlarga egalik huquqlarini hisobga olishni amalga oshirish uchun qonunchilik asoslariga ega emas. O'zbekistonda xorijiy investorlarning, mos ravishda xorijda mahalliy investorlarning qimmatli qog'ozlarga egalik huquqini hisobga olishdagi huquqiy bo'shliq fond bozorida investitsiyalash dinamikasini to'xtatib turibdi. Natijada norezident-investorlar ko'pincha O'zbekiston aksiyalar bozorini samarasiz, to'laqonli bo'lmagan hisob tizimidan foydalanadigan bor.

2. Sug'urta kompaniyalari qator sabablar tufayli fond bozorida investitsiyalar riskini istar-istamay sug'urta qiladi. Bu sabablar qatoriga quyidagilar kiradi: sug'urta kompaniyalari kapitallashuv darajasining yirik risklar bo'yicha javobgarlikni qabul qilish uchun yetarli bo'lmagan miqdorda pastligi; risklarni sug'urtadan oldin sifatli ekspertiza qilishni ta'minlovchi infratuzilmaning rivojlanmaganligi; tajriba va malakali kadrlarning, shuningdek, qonunchilikda xalqaro me'yorlarni hisobga olgan holda qimmatli qog'ozlar bozorida investitsiyalarni sug'urtalashni ko'zda tutadigan aniq me'yorlarning yo'qligi.

3. Amaldagi qonunchilikda fond bozorida investitsion institutlarning professional faoliyati o'rindoshligini cheklaydigan qator me'yorlar mavjud. Natijada har bir investor (aksiyador), qimmatli qog'ozlarni xarid qilish yoki sotishdan oldin bir nechta muassasaga murojaat qilishga majbur bo'ladi. Bu esa bozorda ko'rsatiladigan xizmatlarni segmentlashga, shuningdek, fond bozorining jalb etuvchanligi pasayishiga olib keladi.

Hozirgi paytda «Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risida»gi qonunda fond bozorining operatsion mexanizmini takomillashtirishga yo'naltirilgan me'yorlar mavjud. Qonunning qabul qilinishi qimmatli qog'ozlar va ular bo'yicha huquqlar hisob tizimini sezilarli darajada soddalashtirishga, bozorga «bitta oyna» tamoyilini joriy qilishga, qimmatli qog'ozlar bozorining barcha qatnashchilari tomonidan axborotning ochib berilishini ta'minlashga, boshqa yangiliklarni joriy qilishga imkon beradi.

Shuningdek, qonunchilikda taklif etilayotgan professional qatnashchilar faoliyatida o'rindoshlikni cheklashni bekor qilish bo'yicha me'yorlardan kelib chiqib, fond bozorida barcha turdagi xizmatlar ko'rsatuvchi yirik to'liq servis institutlarini majburiy nazorat qilish mexanizmini ishlab chiqish zarur. Majburiy nazorat tizimi doirasida fond bozorining professional qatnashchilari hisobotdorligiga yondashuv o'zgarishi, shuningdek, bozor operatorlari moliyaviy ahvolidan monitoring tizimi joriy qilinishi lozim.

Hisobotdorlikka nisbatan fond bozori monitoringini tezkor rejimda amalga oshirish va ushbu axborotdan istalgan paytda bozorning real ahvolidan tahlil qilish uchun foydalanishga imkon beradigan talablar ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Bu bir tomonidan fond bozorida samarali majburiy nazorat, boshqa tomonidan esa, investitsion institutlar tizimini shakllantirishga imkon beradi. Fond bozorida yangi tashkil qilingan va innovatsion kompaniyalar tomonidan qarz olish imkoniyatining yo'qligi. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, fond bozori yangi kompaniyalar, shuningdek, yangi xizmatlar va yangi g'oyalar ishlab chiqaradigan, ya'ni innovatsion kompaniyalar uvun amalda yagona moliyalashtirish manbasi hisoblanadi. Bunday korxonalar uchun hatto qiimat aksiyadorlik kapitali ham o'sish uchun yagona imkoniyat hisoblanadi, an'anaviy kompaniyalar uchun esa qonunchilikda kredit olishning osonroq imkoniyatlari ko'zda tutilgan.

Shu bilan bir paytda qator tadqiqotlarda aniqlanganki, uzoq muddatli istiqbolda iqtisodiy o'sish dinamikasining yuqori bo'lishini mavjud kompaniyalar emas, balki aynan yangi va innovatsion kompaniyalar belgilab beradi. Bu fikrni quyidagi misol yordamida ham namoyish etish mumkin. 1900 yilning boshida temiryo'l kompaniyalariga AQSH fond bozori kapitallashuvining 63%i tegishli bo'lgan bo'lsa, hozirda bu ko'rsatkich – 0,2%ni tashkil qiladi. Biroq yuz yillik davomida investorlarga eng katta daromadlilikni temiryo'l kompaniyalarining emas, balki bundan yuz yil oldin umuman mavjud bo'lmagan IT-sektor va dorishunoslik kompaniyalari keltirdi.

Boshqa tomonidan, istiqbolda mamlakat ichkarisida kapitalning ortiqcha bo'lishiga xizmat qiladigan tashqi va ichki omillar ham mavjud. Tashqi omillar qatoriga AQSH

Federal Zaxira tizimi hisob stavkasining pasayishi natijasida jahon foiz stavkalarining pasayishi oqibatida pul likidligining kengayishini kiritish mumkin.

Foiz stavkalarining pasayishi AQSHda yaqinda bo'lib o'tgan ipoteka inqirozi tufayli global bozorlarda vujudga kelgan likvidlikni qayta tiklashga imkon beri va riskli aktivlar, jumladan, rivojlanayotgan bozorlar kotirovkasining faol o'sishiga olib keldi. Bu sharoitlarda rivojlanayotgan iqtisodiyotlar fond bozoriga xorijiy portfelli investitsiyalar oqimi kirib kelishini kutish lozim va O'zbekiston ham bundan istisno emas. Qimmatli qog'ozlar blan operatsiyalardan olingan daromadni olib chiqib ketish imkoniyatini ta'minlaydigan qulay huquqiy sharoitlarning mavjudligi xorijiy investorlar oqimining O'zbekistonga kirib kelishiga xizmat qiladigan qo'shimcha omil hisoblanadi. Ichki omillar qatoriga O'zbekistondan eksport qilinadigan tovarlarga qulay jahon kon'yunkturasining davom etishi natijasida iqtisodiyotda likvidlikning o'sishi kiradi.

Xususan, likvidlik jahon inqirozining oqibatida oltin narxi oshib ketdi va 2007 yilning oktyabrida olti yillik maksimal darajaga yetdi va unsiyasi 789 AQSH dollarini tashkil qildi. Mamlakat ichkarisida likvidlikning ortishi ham O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining qayta moliyalashtirish stavkasini asta-sekinlik bilan pasaytirishga xizmat qiladi.

Yangi kompaniyalarning investitsiyalarga o'tkir muhtojligi bir tomonidan, va kapitalning ortiqchaligi boshqa tomonidan O'zbekistonda suqobil investitsiyalar bozorini yaratish shaklida bu imkoniyatlarni jamlash mexanizmini yaratish zaruratini asoslab beradi.

Masalan, Rossiyada Moskva banklararo valyuta birjasida 2007 yilning iyunida maxsus tashkil qilingan IRK maydonchasida (innovatsion va o'sayotgan kompaniyalar sektori) aksiyalarni dastlabki joylashtirish amalga oshirildi. Ushbu maydonchada axborot texnologiyalari, dasturiy ta'minot ishlab chiqish, multimedia va internet-texnologiyalar, telekommunikatsiyalar sohasida faoliyat ko'rsatadigan kompaniyalar o'z aksiyalarini joylashtirishi mumkin. shu bilan birga IRK sektori istalgan yosh, tez o'sayotgan, lekin hajmi bo'yicha kichik kompaniyalar uchun mo'ljallangan. Xususan, talablarga muvofiq bu bozorda kapitallashuv darajasi 100 mln. dan 5 mlrd. rublgacha bo'lgan kichik va o'rta kompaniyalarning qimmatli qog'ozlari bilan savdo qilinishi mumkin.

Muqobil bozorga boshqa bir misolni amerikaning Goldman Sachs investitsion banki taklif etdi, u ommaviy bo'lmagan (xususiy) kompaniyalarning likvidsiz aksiyalari bilan savdo qilish uchun maxsus bozorni (Goldman Sachs Unregistered Equity OTC Market) "ishga tushirdi". 2007 yilning may oyida xususiy kompaniya bu bozorda 15% aksiyalar uchun 880 mln. AQSH dollari «yig'ib oldi». 2007 yilning iyun oyida NASDAQ ham xuddi shunday birjadan tashqari bozorni ishga tushirish istagini bildirdi.

Ivestitsiyalarni jalb qilish va ularni boshqarishda yana bir dunyoda yetakchi mamlakatlardan biri bu Xitoy hisoblanadi. Ularning investitsiyalarni boshqarishda olib borayotgan siyosati taxsinga sazovordir. Chunki Xitoy hozirgi kunda investitsiyalarni jalb qilishda jahonda birinchi o'ringa ko'tarilib, bir necha asrdan beri o'z o'rnini hech

kinga bermay kelayotgan AQShni keyingi o'ringa tushirib qo'ydi. Uning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, milliy iqtisodiyotga kiritilayotgan investitsiyalarni rag'batlantirish siyosatini olib borilgan va hozirda ham olib bormoqda. Xitoy imkoniyatlariga ko'ra dunyoda yetakchi hisoblanib, bunga ulardagi olib boriladigan tadqiqotlar bo'yicha ishlarning xalqarolashtirilganligi va transmilliy korporatsiyalarning o'zlashtirilishini asosiy omil sifatida ko'rsatishimiz mumkin. Hozirda mamlakatda chet el mablag'lari hisobiga yaratilgan 1000 dan ortiq ilmiy-tadqiqot tashkilotlari ish yuritmoqda. Amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, ilmiy yondashuvni va kapitalni ko'p talab qiluvchi sohalar tezkorlik bilan chet el kapitalini kiritish uchun muhim yo'nalishga aylanmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. To'rayevich, I. A. (2025). Attracting Investments into the National Economy and their Management: Current Status. *Miasto Przyszłości*, 56, 315-322.
2. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY YO 'NALISHLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 319-326.
3. AT, I. (2024). IQTISODIYOTNING REAL SEKTORIGA INVESTITSIYA QILISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 149-155.
4. AT, I. (2024). MINTAQALAR VA MA'MURIY HUDUDLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 249-255.
5. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLASH STRATEGIYASINING IQTISODIY MEXANIZMLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 256-263.
6. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA UNI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLASHNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 241-248.
7. Turayevich, I. A. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNI BOSHQARISH YO 'LLARI. *Miasto Przyszłości*, 55, 1464-1468.
8. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK SUB'EKTLARI INVESTITSION LOYIHALARINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 306-314.
9. AT, I. (2024). TADBIRKORLIK FAOLIYATINING DAVLAT TOMONIDAN QO 'LLAB QUVVATLANISHI VA SOHAGA MINTAQALAR MIQYOSIDA

INVESTITSIYA JALB QILISH SAMARADORLIGI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 264-271.

10. Aziz, I. (2023). O'zbekistonda xorijiy investitsiyani jalb qilishni soliqlar vositasida rag'batlantirish yo'llari. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(5), 191-196.

11. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O'rni. *Gospodarka i Innowacje*, 53, 205-213.

12. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG'BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.

13. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O'Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.

14. EI, I. JAHON SAVDO KO'RSATKICHLARI ISTIQBOLI VA BUNDA O'ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI UCHUN IMKONIYATLAR.

15. EI, I. (2024). O'ZBEKISTONDA MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLAR O'ZGARISHLARINING 2022 VA 2023 YILLAR VA TARMOQLAR MIQYOSIDA TAHLILI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 44-52.

16. EI, I. (2024). YALPI ICHKI MAHSULOT TUSHUNCHASI VA UNI HISOBLASHNING ASOSIY SHARTLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 266-274.

17. Ibodulloyevich, I. E. (2024). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA ISHBILARMONLIK MUHITINI YAXSHILASH ISTIQBOLLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 258-266.

18. EI, I. (2024). MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 275-281.

19. EI, I. (2024). BUXORO VILOYATIDA CHORVACHILIK TARMOG'I YASHILLASHISH HOLATI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 165-171.

20. EI, I. (2024). MILLIY KOMPANIYALAR RAQOBATBARDOSHLIGI OMILLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 168-174.

21. EI, I. (2024). EKSPORT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 175-182.

22. EI, I. (2024). QISHLOQ XO'JALIGI TARMOQLARINI YASHIL IQTISODIYOT ORQALI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 172-180.

23. EI, I. (2024). KORXONALARDA RAQOBATBARDOSH EKSPORTNI YO'LG'A QO'YISH VA MARKETING STRATEGIYALARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 315-324.

24. EI, I. (2024). BUXORO VILOYATIDA QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTNING YETAKCHI TARMOG'I SIFATIDA. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 156-164.

25. Ibodulloyevich, I. E. (2024). ZAMONAVIY MENEJMENT VA UNING USULLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI.
26. Ibodulloyevich, I. E. (2024). Xizmat Ko 'Rsatish Korxonalari Faoliyatlarining Samaradorligini Oshirishning Tashkiliy Mexanizmini Takomillashtirish. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 608-615.
27. Ikromov, E. (2024). A METHODOICAL APPROACH TO EVALUATING THE EFFICIENCY OF SERVICE ENTERPRISES. *Modern Science and Research*, 3(5), 180-188.
28. Ikromov, E. (2024). THE IMPORTANCE OF ETHICS AND CULTURE IN THE INTRODUCTION OF MODERN METHODS OF MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, 3(5), 171-179.
29. Ibodulloyevich, I. E. (2024). MENEJMENTNING ZAMONAVIY USULBLARINI JORIY ETISHDA ETIKA VA MADANIYATNING AHAMIYATI.
30. Ikromov, E. (2024). CLASSIFICATION OF LEADERSHIP STYLES IN THE MODERN MANAGEMENT SYSTEM. *Modern Science and Research*, 3(2), 615-621.
31. Ibodullayevich, I. E. (2024). Inqirozga Qarshi Choralar Dasturi Doirasida Kichik Biznes Va Xususiy Tadbirkorlik Subyektlarini Marketing Tizimi Asosida Rivojlantirish Muammolari. *Miasto Przyszłości*, 54, 1495-1503.
32. Ibodulloyevich, I. E. (2023). DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI TAQSIMLANISHINI TAKOMILLASHTIRISH. *Gospodarka i Innowacje.*, 41, 321-325.
33. Ibodulloyevich, I. E. (2023). MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI PROGNOZLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR.
34. Ikromov, E. (2023). REGULATION OF BUSINESS ACTIVITY IS SIMPLIFIED. *Modern Science and Research*, 2(12), 1107-1111.
35. Ibodulloyevich, I. E. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA ISHBILARMONLIK MUHITINI YAXSHILASH ISTIQBOLLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 258-266.
36. Bahodirovich, X. B. (2025). KORXONALARDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI TASHKIL QILISH. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 72-78.
37. Bahodirovich, X. B. (2025). O'ZBEKISTONDA SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 47-53.
38. Bahodirovich, X. B. (2025). RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA MOLIVAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH AMALIYOTI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 29-34.
39. Bahodirovich, X. B. (2025). SUG'URTA TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 37-43.
40. Sodiqova, N. (2023). A POLITICAL ECONOMY ANALYSIS OF ECONOMIC SECURITY. *Modern Science and Research*, 2(12), 559-568.
41. Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. *ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(14), 45-53.

42. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2025). IQTISODIYOTNI RAQAMLI KO 'RSATISHDA SANOATNING O 'RNI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 42-50.

43. To'rayevna, S. N. (2024). TEXNOLOGIYA DISKURSI VA YANGI MEDIA SIYOSIY IQTISODIYOTI.

44. To'rayevna, S. N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI.

45. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BAHOLASH TARTIBI VA TANLASH USULLARI.

46. Sodikova, N. (2024). THE MAIN DIRECTIONS OF PROVIDING THE BUSINESS SECTOR WITH QUALIFIED PERSONNEL. *Modern Science and Research*, 3(1), 133-139.

47. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). PANDEMIYA SHAROITIDA O 'ZBEKISTON MILLIY IQTISODIYOTIDAGI TARKIBIY O 'ZGARISHLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO 'NALISHLARI VA ISTIQBOLDAGI IQTISODIY O 'SISH PROGNOZLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 111-123.

48. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SANOAT TARMOQLARIDAGI TARKIBIY O 'ZGARISHLAR VA ULARNI BAHOLASH. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 101-110.

49. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). O 'ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH YO 'NALISHLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 245-254.

50. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). O 'ZBEKISTONDA EKSPORT-IMPORT KO 'RSATKICHLARINING TAHLILI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 151-159.

51. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). JAHON SAVDO KO 'RSATKICHLARI ISTIQBOLI VA BUNDA O 'ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI UCHUN IMKONIYATLAR. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 236-244.

52. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). АНАЛИЗ БЕЗРАБОТИЦЫ В РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ АФРИКИ И УЗБЕКИСТАНЕ. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 122-128.

53. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВВП СТРАН ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА (ЕАЭС) И УЗБЕКИСТАНА. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 149-156.

54. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). СПРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УРОВНЯ ИНФЛЯЦИИ В СТРАНАХ ЕС И УЗБЕКИСТАНЕ. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 206-212.

55. Abidovna, A. S., & Sadilloevna, D. M. (2024). THE IMPACT OF MANAGEMENT PRACTICES ON INNOVATION IN

ENTREPRENEURSHIP. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 232-237.

56. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). TEXNOLOGIK JARAYONNING TANNARXINI HISOBLASH. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 17-23.

57. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). MAHSULOT TANNARXINI HISOBLASH, XARAJATLARNI TAHLIL QILISH YONDASHUVLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 47-53.

58. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2025). IQTISODIYOTNI RAQAMLI KO'RSATISHDA SANOATNING O'RNINI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 42-50.

59. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). YENGIL SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION STRATEGIYALAR. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 15-22.

60. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). TANNARXNI HISOBGA OLISH VA UNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 40-46.

61. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). KORXONALAR MAHSULOTLARI TANNARXINI ANIQLASHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 54-61.

62. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). XARAJAT TUSHUNCHASI VA MAHSULOT TANNARXINI SHAKLLANTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 79-85.

63. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). STANDARTLARGA MUVOFIQ XARAJATLARNI HISOBLASH USULI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 62-68.

64. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). BUYURTMA BO'YICHA XARAJATLARNI HISOBLASH USULI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 24-30.

65. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). ENTERPRISE MARKETING STRATEGY. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 259-265.

66. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). SANOAT KORXONALARI INNOVATSION STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH JARAYONI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 193-198.

67. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). SANOAT KORXONALARI INNOVATSION STRATEGIYALARINING IERARXIK TUZILISHI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 187-192.

68. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). TIKUVCHILIK SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION STRATEGIYALARINI QOLLASH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 325-330.

69. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION STRATEGIYANI SHAKLLANTIRISH VA AMALGA

OSHIRISHNING DOLZARBLIGI. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(3), 183-187.

70. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOTNING MOLIVAVIY REJASI VA UNING MUVAFFAQIYATGA TA'SIRI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 8-14.

71. Raxmonqulova, N. O. (2025). HODIMLARNI RAG 'BATLANTIRISH VA MOTIVATSIYA ORQALI ISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 2(1), 29-35.

72. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOT MAQSADLARINI BELGILASH VA ULARGA ERISHISH BO 'YICHA STRATEGIK REJALASHTIRISH JARAYONLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 22-28.

73. Hakimovich, T. M. (2025). PRIORITIES FOR DEEPENING STRUCTURAL CHANGE IN THE ECONOMY. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 84-90.

74. Hakimovich, T. M. (2025). HUDUDLAR IQTISODIYOTINI JADAL RIVOJLANTIRISH BO'YICHA STRATEGIYALARNING QO'LLANILISHI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 129-136.

75. Bazarova, M. (2025). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT MOLIVASI TIZIMIDAGI ISLOHOTLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI. *Modern Science and Research*, 4(1), 29-36.

76. Shadiyev, A. X. (2025). A MODERN APPROACH TO THE METHODOLOGY OF TEACHING ECONOMIC DISCIPLINES. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 134-139.

77. Khudoynazarovich, S. A. (2022). Features of evaluating the effectiveness of activities at the Bukhara State University. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 153-159.

78. Xudoynazarovich, S. A. (2024). KORXONA VA TASHKILOTLARDA PERSONALNI BOSHQARISH TIZIMI VA TAMOYILLARI. *Gospodarka i Innovatsiya*, 48, 685-690.

79. Shadiyev, A. (2024). TA'LIM MENEJMENTI. TA'LIMNI BOSHQARISH USULLARI VA QARORLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).

80. Olimovich, D. I., & Khudoynazarovich, S. A. (2020). The cost-effectiveness of improving the quality of hotel services. *Academy*, (4 (55)), 40-42.

81. Khudoynazarovich, S. A. (2023). CREATING VALUE IN A TOURIST DESTINATION.

82. Akbarovna, N. N. (2024). GLOBALLASHUV SHAROITIDA INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISHDAGI MUAMMOLAR. *Gospodarka i Innovatsiya*, 54, 107-112.

83. Akbarovna, N. N. (2024). STRATEGIC MANAGEMENT METHODS IN AN INNOVATIVE ECONOMY. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 407-412.

84. Akbarovna, N. N. (2024). MILLIY IQTISODIYOTNI TAHLIL QILISHDA QO 'LLANILADIGAN ASOSIY KO 'RSATKICHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 278-283.

85. Azimov, B. F. (2024). MOLIYAVIY SEKTORDA STATISTIK KUZATISH VA UNING USULLARI. XALQARO KONFERENSIYA VA JURNALLARNI SIFATLI INDEXLASH XIZMATI, 1(1), 28-31.

86. Жумаева, З. К. (2019). Современные Тенденции И Направления Развития Инвестиционной Деятельности В Регионах Республики Узбекистан. *Современные Проблемы Социально-Экономических Систем В Условиях Глобализации*, 148-152.

87. Jumayeva, Z. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).

88. Bustonovna, J. Z. (2024). JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTISH MEKANIZIMINI TAKOMILASHTIRISH.

89. Bustonovna, J. Z. (2024). IQTISODIY MUAMMOLARNI HAL QILISHDA BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING MUHIM SHARTLARI. *Miasto Przyszłości*, 55, 1436-1440.

90. Джумаева, М. С. (2025). АВТОНОМНЫЕ И ИНТЕГРИРОВАННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 135-141.

91. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). BARQAROR RIVOJLANISHGA O 'TISH SHAROITIDA ISHLAB CHIQRISHNI BOSHQARISH VA TASHKIL ETISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 307-312.

92. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETINGNI QO'LLASHNING KONSEPTUAL ASOSLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 93-99.

93. Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). IQDISODIY NOCHOR KORXONALAR TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 284-292.

94. Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQADA MEHNAT BOZORI. MEHNAT BOZORINI TARTIBGA SOLISHNING XUDUDIIY ASOSLARI, AHOLI BANDLIGI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YOLLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 307-309.

95. Bazarova, M. (2023). EFFECTIVENESS OF USING PR-ADVERTISING SERVICES IN THE PROCESS OF PRODUCT DELIVERY ON THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION. *Modern Science and Research*, 2(12), 506-512.